

Baluwa kwa Waebulaniya Chilongole

Chitabu cha Waebulaniya ndo baluwa ilinguwakangaza nhumbula kwa vila yangulajila vila Yesu vyoyatawize uloli wa Igano lya katali. Baluwa ayi nayandichigwa kota usenga wa mdamla. Hana mzidi wa vinhu vya kukumbuka vifichile makumi sita kuli ilagano lya katali vyandichigwe Chiebulaniya vilingulajila vila Yesu Kilistu vyoyatawize uloli na mijito ja utambika ukulu wa Chiyahudi. Kwa chiwalo achi chitabu achi chiwa cha kuwakangaza nhumbula Wayahudi walingumkunda Kilistu. Baluwa kwa Waebulaniya yangulajila ndaze Yesu vyoyatawize mala-jizo Nguluwi yampele Musa leka kuwadita watambika waleche kulavya nhambiko kahi. Yesu ndo nhambiko kwa gehile geng'ha, kamwe na mhela weng'ha. Wanhu walingumkunda Kilistu kuli mhela awu wa sambu, wochifika wochikangaza nhumbula kuli baluwa kwa Waebulaniya kwa kulutilila kumuwinza Yesu Kilistu kwa vila ndo yumwe yotuditile hetwe tweng'ha kukunda kuli Nguluwi na kahi kulutilila kumkunda heye (12:2).

Kuduhu ne yumwe yamzelele yalihi yandiche baluwa kwa Waebulaniya, ila wasomile wangijesa hanji nayandichigwa na mtumigwa Paoli au na Lukasi au na Banaba. Mhela woyandichigwe hauzeleche, ila yangujesigwa kota nayandichigwa kuli mihela makumi saba haganafika hala Yesu naloyavumbuche, ila yandiche baluwa ayi kangulonga mbuli ya Yelusalemu kota vila nahaibomoligwe. Baluwa ya Waebulaniya nayandichigwa

kuli muji wa Loma (13:24). Na ihilikwa kuli vilundo vinji vya wanhu walingumkunda Kilistu.

Gali Mgati

Yandiche kangulajila kota Yesu ndo yawele mkulu kwa waloli na wahilisi wa kilanga (1:1-4:13).

Kahi kangulutilila kulajila kota Yesu ndo mkulu kwa watambika walingukola mijito kuli Ng'handanda ya Ngu-luwi ako Yelusalemu (4:14-7:28).

Kahi mijito ya Yesu ndo ng'hulu kusinda Igano lya katali Nguluwi lyoyawichile kwa wanhu wa heye kukolela Malajizo yampele Musa (8:1-10:31).

Loyalonjile kota Yesu ndo Mkulu kwa chila nzila, yandiche kangulavya malajizo menji kwa madito (10:32-13:17).

Mwiso yandiche kangugomanyiza baluwa kwa kuwakangaza nhumbula na kuwalamsa (13:18-25).

Nguluwi kangulonga na wanhu kukolela Mwanage

¹ Aho katali, Nguluwi nakalonga na wasekulu wa hetwe mala nyinji kwa nzila zinjizini na kwa kukolela waloli, ² ila mazuwa gano ga mwiso kalonga na hetwe kukolela Mwanage. Heye ndo yawele kukolela Nguluwi nakalumba ulanga na isi na vinhu vyeng'ha vilimumo, nakamhagula na kuvidita vinhu vyeng'ha viwe vya heye. ³ Heye ndo lung'halo lwa ukulu wa Nguluwi, na kiwhana ng'hatu na vyoyali heye Nguluwi, yoiyegamiza isi kwa ulonzi wake luwele na ludali. Hanga loyasindile kuwahovuga wanhu na wihe wa hewo, nakekala ako kuchanya kilanga, nzingo ya kudilo kwa Nguluwi mkulu.

Ukulu wa Mwana wa Nguluwi

⁴ Mwana ndo mkulu kuleka mhilisi wa kilanga, kota vila itagwa loyapegwe na Nguluwi lyangulajila kota ndo likulu

kusinda itagwa lyao. ⁵ Mina Nguluwi hamlonjele hebu ne yumwe wa wala wahilisi wa kilanga,
“Hegwe ndo mwana wa heni,
lehano ndangulonga, weng'ha wavizele kota heni nda mhaza wa hegwe.”

Na wala hamlonjele mhilisi yoneche,
“Heni ndowa Mhaza wa heye,
na heye kowa mwana wa heni.”

⁶ Ila Nguluwi loyali yomlajiza Mwanage wa udewele kuli isi nakalonga,

“Wahilisi wa kilanga weng'ha wamfugamile.”

⁷ Ila kwa mbuli ya wahilisi wa kilanga nakalonga,
“Nakawadita wahilisi wa kilanga wa heye wawe mbeho,
na vitumagwa wa heye wawe ilapi lya chiluli.”

⁸ Ila kwa Mwanage, Nguluwi nakalonga,

“Undewa wa hegwe, gwaa Nguluwi, wangikala mazuwa gose!

Hegwe kwanguwalongoza goya wanhu wa hegwe.

⁹ Hegwe nakugana gatanganiche na kuzudila wihe,
kwa chiwalo acho, Nguluwi, yawele Nguluwi wa hegwe,
nakakuhagula hegwe,
kawaleka wayago, ahyo, nakakumemeza usangalalo.”

¹⁰ Na kahi, nakalonga,

“Mkulu, aho mwaluko, nakuwika msisi wa isi,
na kilanga ndo mijito ya moko ga hegwe.

¹¹ Azo zokwaga, ila hegwe kopona ng'hatu,
zeng'ha zolala kota nguwo.

¹² Kozibinabina kota lutemvu,
nazo zogaluswa kota igolole lilalile,
Ila hegwe ndo yuyula du,
na ukomu wa hegwe hauduma hebu.”

¹³ Nguluwi nahamlonjele ne yumwe wa wahilisi wa kilanga wa heye,

“Wikale nzingo ya heni ya kudilo,
mbaka ndiwadite wang'honyo wa hegwe wawe chigoda
cha kuwichila magulu ga hegwe.”

¹⁴ Lelo, wahilisi wa kilanga ndo choni? Ila ndo muhe
hela wawele vitumagwa wa Nguluwi na wala wawele
ngulajizwa kuwatanza wala woubochela ulohozi.

2

Ulohozi ukulu

¹ Ahyo tulole goya ng'hatu geng'ha tugahuliche, leka
tuleche kuholigwa mholemhole na mbeho na kwajilila.

² Mbuli zila zowapegwe wasekulu wa hetwe kukolela
wahilisi wa kilanga na ulajilwa kota ukomya, leka munhu
yoneche yali hambe yauwinze na kugalamka nakata-
gusigwa kota vyoiganigwe. ³ Lelo, hetwe tosulupuka
ndaze utaguso wone tubeza ulohozi ukulu kota uno?
Mwaluko, Mkulu yuye nakaudamla ulohozi awu, na wala
wamhuliche nawatulonjela ng'hatu, kota wangukomya.

⁴ Nguluwi kahi nakonjeza kulajila kukomya ako kwa
kudita chila mbuli ya vinduzanduza na chinhu cha
kububuwaza, na kwa kuwagawaniza wanhu ndolendole za
Muhe Yelile kota vyoyogana yuye baho.

Yesu ndo yalingutulohola hetwe

⁵ Nguluwi hawawichile wahilisi wa kilanga wailongoze
isi inyale ilinguya, ila isi yila tulingusima mbuli zake.

⁶ Kahi kuli Maandiko Matakatifu honhu hanji hangulonga,
“Munhu ndo choni, leka umjese,
munhu ndo choni leka umlolele?”

⁷ Kumdita hado hela yawe hasi kusinda wahilisi wa ki-
langa,

kumvika chipembelo cha ukulu na kinamizilwa,

⁸ Nakuwika chila chinhu hasi ha heye.”

Na kuli kuviwika vinhu vyengha hali heye, Nguluwi nahalechile chinhu choneche chileche kulongozwa na heye, ila kwa sambi, hatulingona munhu yovilongoza vinhu vyeng'ha. ⁹ Ila twangumona Yesu, Nguluwi yamditile kwa mhela udo hela, yawe hasi kusinda wahilisi wa kilanga, leka kwa kunoga kwa Nguluwi koyatulajile hetwe, Yesu nakabagama kwa mbuli ya wanhu weng'ha. Kwa chiwalo cha magazo mbaka kubagama kwa heye, lelo, twangumona kavichigwa chipembelo cha ukulu na kinamizilwa. ¹⁰ Yali inojile ng'hatu kwa Nguluwi, yalingulumba na kwimiza vinhu vyeng'ha, nakamdita Yesu yawe yogongomanya kukolela kugazigwa, leka yawegale wana wenji wehanze ukulu wa heye. Mina Yesu yuye du, ndo yalinguwalohola wanhu. ¹¹ Heye yalinguwahovuga wanhu wihe wa hewo, hamwe na wala wahovujigwe, weng'ha wanaye Mhaza yumwe. Ndo mina Yesu halingona soni kuwachema hewo, wang'holoze. ¹² Kota vyoyalingulonga kwa Nguluwi,

“Ndowasimila wang'holozangu madito ga hegwe,

kuli nhing'hano ya hewo ndokwimba lutogo lwa hegwe.”

¹³ Kahi kangulonga, “Ndomuwichila Nguluwi lyondilingitumbila.” Nakalutilila kulonga, “Heni nda hano hamwe na wanhu yamhele Nguluwi wawe wanangu.”

¹⁴ Kota vila wana vyowawele na lukuli na danda kota wahaza wa hewo, hiho du, kahi na heye Yesu nakoya yafandile kota hewo, leka kwa kubagama kwa heye, yalisumye Limazoga liwele na ludali lwa kubagama. ¹⁵ Yesu nakadita ago, leka yawachumulile welejehe wala wawele kwa kudumba kubagama, wawa wapogozi kuli ukomu wa hewo weng'ha. ¹⁶ Mina yanguzeleka kota, heye hoyile kwa kuwatanza wahilisi wa kilanga, ila nakoya kuwatanza lulelo lwa Ibulahimu. ¹⁷ Ndo mina naimgana yawe kota

wang'holoze heye kwa chila chinhu, leka yawe mtambika mkulu wa hewo yawele wa kitumbila na yawele na isungu kuli kumkolela mijito Nguluwi, leka gehile ga wanhu gosigwe. ¹⁸ Kwa vila Yesu nakemilila kugazigwa hoyajezigwe, ahyo koweza kuwatanza kahi wala walingujezigwa.

3

Yesu mkulu kusinda Musa

¹ Wang'holozangu, mchemigwe na Nguluwi kilanga muwe wa heye, mijese ng'hatu Yesu yalajizwe na Nguluwi na yawele mtambika mkulu wa makundo ga kulonga kwa mlomo wa hegwe. ² Heye nayali wa kukundigwa kwa Nguluwi, nakamhagula kukola mijito ya heye kota vila Musa loyali wa kukundigwa kuwakolela mijito kuli ng'handanda ya Nguluwi nawawele wanhu wa Waizilaeli. ³ Ila Yesu kanguganigwa kutogoligwa ng'hatu kusinda Musa kota vila mzenga ng'handanda kopegwa ukulu kusinda ayo ng'handanda. ⁴ Chila ng'handanda huzengagwa na munhu yumwe, ila Nguluwi ndo yalinguzenga vinhu vyeng'ha. ⁵ Musa heye nayali chitumagwa wa kukundigwa kuli mijito ayo ya heye yeng'ha hali ng'handanda ya Nguluwi, na mijito ayo ya heye, nayali ulolezi wa geng'ha Nguluwi goyolonga aho hamba. ⁶ Ila Kilistu ndo wa kukundigwa kota mwana yawele na ludali kuli ng'handanda ya Nguluwi. Hetwe twetwe ndo ng'handanda ya heye wone tulutilile kwima nzinzili kuli kikangaza nhumbula na tulutilile kidayila kuli kitumbila kotuwele nako.

Makanyo kwa wanhu wohambe wakunde

⁷ Kwa ahyo lelo, kota vyoyolonga Muhe Yelile kuli Maandiko Matakatifu,
 “Wone muhuliche lizi lya Nguluwi lehana,
⁸ mleche kuwa na nhumbula zigagadale,

kota mhela ula wasekulu wa hemwe lowamhinduche Nguluwi,
zuwa lila lowamjezile kula kugunuche.

⁹ Ako wasekulu wa hemwe nawanjeza,
hanga nawagona geng'ha gonditile kwa mihela makumi gane!

¹⁰ Kwa mbuli ahyo nandiwazudilila wanhu awo nakulonga,

mazuwa geng'ha wanguwinza nzila za hewo,
hawavizelele ng'o nzila za heni.

¹¹ Lelo nanzudila nandilaha,
‘Hawokwinjila ng'o honhu hangu ha kwesela!’ ”.

¹² Lelo wang'holozangu, milolele yaleche kuwabaho yoneche hali hemwe yawele na nhumbula yihile hila na yohambe yakunde mbaka kibagula na Nguluwi yawele mkomu. ¹³ Ila vyomlutilila kuhulika ulonzi awo “Lehano” wangusomigwa kuli Maandiko Matakatifu, mwangu-ganigwa kikangaza nhumbula, chila zuwa, leka munhu yoneche hali hemwe yaleche kuwa mjuvi kwa chiwalo cha kuhadigwa na kudita gehile. ¹⁴ Kwa vila hetwe tweng'ha hamwe twa wawinza wa Kilistu mlohozi, wone tochi-batilila goya mbaka mwiso, kwima nzinzili kotwalinako aho mwaluko.

¹⁵ Mleche kusemwa, Maandiko Matakatifu gangulonga hino,

“Wone muhuliche lizi lya Nguluwi lehano,
mleche kudita nhumbula za hemwe ziwe zigadale,
kota mhela ula wamhinduche Nguluwi.”

¹⁶ Na walikohi wahuliche lizi ya heye nawamhinduche Nguluwi? Ndo wala weng'ha walongozigwe na Musa kulawila Misili. ¹⁷ Nguluwi nakawazudilila wanhu wachi kwa mihela makumi gane? Nakawazudila wala waditile gehile, nawabagama kula kugunuche. ¹⁸ Nguluwi loyelahile, “Howokwinjila ng'o honhu hangu ha kwesela,” yali

yowalonga walikohi? Yali yolongwa kwa wala wamhinduche. ¹⁹ Lelo, twangona kota hawenjile ako kulubehelo kwa vila nahawakundile.

4

¹ Lelo, kwa vila ing'hali baho yila mbuli ya kulagana yoyalonjile Nguluwi ya kwinjila hali honhu ha kwesela ha heye, tilolele leka yumwe hali hetwe yaleche kulemwela kwinjila mli lubehelo alo. ² Mina Mbuli Inojile idamligwa kwa hetwe kota vila vyoidamligwe kwa hewo wanhu wa katali. Ila usenga awo hauwatanzile ne chinhu choneche, mina nawauhulika ila hawelumbile kwa kukunda na wala wauhuliche usenga ula. ³ Lelo, hetwe tulingukunda twangupegwa kwesela ako koyatulonjele Nguluwi. Kota vyoyalonjile,

“Nanzudila ndilaha,

‘Hawokwinjila ng'o honhu hangu hakwesela!’ ”

Nguluwi nakalonga ago hanga mijito ya heye nayali imalile kulawila loyalumbile isi. ⁴ Mina Maandiko gangulonga honhu hanji, mbuli ya zuwa ya saba, “Nguluwi nakesela zuwa lya saba, nakaleka mijito za heye zeng'ha.” ⁵ Kahi Maandiko gangulonga, “Hawokwinjila ng'o honhu hangu ha kwesela.” ⁶ Ahyo, ipona kwa wanhu wanji kwinjila honhu ha kwesela, ila wala wa mwaluko kuhulika Mbuli Inojile hawenjile ng'o kwa vila nawalema kuhulichiza. ⁷ Nguluwi nakawika zuwa linji ilinguchemigwa “Lehano.” Nakalonga hamba kwa nzila ya Daudi ulonzi woumalile kulonjigwa,

“Wone muhuliche lizi ya Nguluwi lehano,

mleche kugagadala nhumbula.”

⁸ Wone Yoshuwa nayawe yawafichize wanhu awo honhu hala ha kwesela, Nguluwi hayalilonga hamba mbuli ya zuwa iyage. ⁹ Kwa ahyo, lelo, kung'hali baho

kwesela kwa wanhu wa Nguluwi, kota vila Nguluwi vyoyesele kuli zuwa lya saba. ¹⁰ Wone, chila yokwinjila honhu ha kwesela ha Nguluwi, kokwesela kuli mijito ya heye kota vila Nguluwi vyoyalechile mijito ya heye na kwesela. ¹¹ Lelo, twikangaze kwinjila kuli honhu aho ha kwesela, leka kuwe kuduhu ne yumwe hali hetwe yolema kuhulichiza kota hewo vyowaditile.

¹² Usenga wa Nguluwi ukomu na una ludali, ndo unoleka kusinda ipanga liwele na kunoleche kwili. Lyangwinjila kota ipanga mbaka mgati hawele wunhu na muhe, lilingudumula mbaka mgati mwa vitomo vya lukuli na mafuta gawele mgati mwa izeje. Ulonzi awo wangupembula kugana majesa ga nhumbula za wanhu. ¹³ Kuduhu chilumbigwe choneche chivisigwe kumwando ha Nguluwi, chila chinhu chigubuligwa hali meho gake heye hanga kwa heye toganigwa kulonga gala geng'ha gotuditile.

Yesu ndo mtambika mkulu

¹⁴ Twanaye mtambika mkulu kusinda weng'ha yenjile mbaka kilanga, Yesu, yawele mwana wa Nguluwi. Lelo, tibatilile ng'hatu kukunda kotudamle kwa milomo ja hetwe. ¹⁵ Ayu mtambika mkulu wa hetwe yoweza kutonela isungu kwa ung'hochele wa hetwe, heye yuye nakajezigwa kwa chila mbuli kota hetwe ila haditile gehile. ¹⁶ Lelo, natuchihejelele ne kudumba chigoda cha undewa cha Nguluwi yawele yanojile, tubochele isungu lya heye na kunoga kwa Nguluwi, leka vitutanze kuli mhela hotugana.

5

¹ Chila mtambika mkulu kanguhaguligwa na kuwichigwa na Nguluwi kulawa hali wanhu. Heye kangukola mijito ja Nguluwi kwa chiwalo cha wanhu,

kulavya ndolendole na nhambiko kwa chiwalo cha gehile. ² Hanga heye yuye kang'hochele kwa kujezigwa kota wanhu wanji kuli nzila nyinji za kudita wihe, koweza kuwaditila kwa isungu wala wanhu wajilile na walingudita nongwa, kwa vila hawavizelele. ³ Kwa mbuli ayo kanguganigwa kulavila nhambiko haiwele kwa mbuli ya wanhu hela, ila kahi kwa chiwalo cha gehile ga heye yuye. ⁴ Kuduhu munhu yoweza kiyinula yawe mtambika mkulu. Chila mtambika mkulu kahagulagwa na Nguluwi kota na vyoiwele kwa Aluni.

⁵ Hihyo du na heye Kilistu, heye heyenule yuye yawe mtambika mkulu, ila nakahaguligwa na Nguluwi na kumlonjela,

“Hegwe ndo mwana wa heni,

heni lehano ndangulonga, heni nda mhaza wa hegwe.”

⁶ Nakamlonela heye kahi honhu hanji, kuli Maandiko Matakatifu,

“Hegwe ndo mtambika mkulu mazuwa gose,

kota vyoiwele kwa utambika wa Melikisedeki.”

⁷ Yesu loyali yochikala hano muisi, nakamlanda Nguluwi kwa chililo na kulavya mahazi, yawele na ludali lwa kumloholo kuli kubagama, na heye nakahulichizwa kwa vila nakamnojeza Nguluwi. ⁸ Ila, hanga nayali Mwana wa Nguluwi, nakelangusa kumhulichiza Nguluwi kukolela kugazigwa. ⁹ Naloyasindile kukola mijito yoyapegwe na Nguluwi, ahyo ndo vyoyawalongoze wanhu weng'ha wamhulichize kuli ulohazi wa mazuwa gose, ¹⁰ na heye Nguluwi nakalonga, weng'ha wavizele kota, heye ndo mtambika mkulu, kota vyouwele utambika wa Melikisedeki.

Makanyo kwa chiwalo cha kugalamka

¹¹ Twanago menji ga kulonga kwa mbuli ino, ila haiwele mbuli ya ubewe kuwalonjela kwa vila hemwe hamlingvizela himahima. ¹² Kwa mhela awu hemwe mwahaganigwe kuwa walangusa, ila mng'hali mwangugana munhu wa kuwalangusani ulanguso wa mwaluko kuli mbuli ya usenga wa Nguluwi. Mhiluka kuli kong'ha itombo honhu ha kulya chilyo chibabale. ¹³ Chila munhu yoganigwa kong'ha itombo yang'hali mwana, havizelele kudita gala malanguso ga mbuli za kutanganika. ¹⁴ Ila chilyo chibabale ndo kwa chiwalo cha wanhu wakangale, wala wavizelele kubagula ganojile na gehile, kwa chiwalo cha kugazela malanguso na madito ga kumnojeza Nguluwi.

6

¹ Lelo, tugaleche kulangusa kahi gala malanguso ga mwaluko kwa chiwalo cha Kilistu, tuhejele kumwando kwa gala malanguso gakangale, na haiwele kulutilila kibatilila kuli ulanguso wa kileka na madito hagalitunganza chinhu na ga mwaluko kumkunda Nguluwi, ² na ulanguso kwa nzila nyinji za ubatizo na kuwichilwa moko na kuzilipuka kwa wabagame na utaguso wa mazuwa gose. ³ Alyo tolidita, wone Nguluwi hoyokundiza.

⁴ Yowa nongwa kuwahilusa wanhu waleche gehile kahi, wanhu wawele wavizelele kukomya kwa Nguluwi na wajezile ndolendole za kilanga na welumbile hamwe kubochele Muhe Yelile, ⁵ na kujeza usenga unojile wa Nguluwi na mong'ho wa isi ilinguya, ⁶ hamba wamgalamchile Nguluwi kahi, yowa nongwa kwa vila hewo kota wangumuwamba kahi mumsalaba Mwana wa Nguluwi lwa keli na kumbasa soni hazelu.

⁷ Misanga jiwele kutowelwa nhonya baho na koteza mizuchila ilingigala mbeta kwa mlimi itambichizwa na

Nguluwi. ⁸ Ila wone misanga ajo jote migodi ja miwa na misoli, jahela utanzi, behi jopanjlwa na Nguluwi na ako mwiso ndo kusomigwa na chiluli.

⁹ Wang'holozangu hanga tulongjile ahyo, twima nzinzili kota mwa mnzila inojile iwele ndo nzila ilinguwalongoza kuli ulohozi. ¹⁰ Nguluwi halingudita ng'o mbuli zohaziganigwe, heye hoisemwa hebu mijito yomkolile na igano lyomlajile kwa chiwalo cha heye kuli utanzi womuwapele wanhu wa heye walingumkunda Kilistu na womlingulutilila kuwapa sambu baha. ¹¹ Natwe twangugana ng'hatu chila yumwe wa hemwe yalajile kikangaza kukula mbaka mwiso, leka gala mlingitumbila genele. ¹² Ahyo mleche kuwa wagata, ila muwe kota wala walingukunda na wali ngwimilila, wabochele gala gawele Nguluwi yalagane na hewo kowapa.

Goyalagane Nguluwi gakomya

¹³ Nguluwi loyamlonjele Ibulahimu komha chila yalagane kumha, nakelaha kwa itagwa lyake heye, mina kuduhu yawele mkulu kusinda Nguluwi yawele kwa yuyo yahawezile kilaha. ¹⁴ Nguluwi nakalonga, “Ndangukomya ng'hatu, ndokutambichiza na ndokupa lulelo lwinji.” ¹⁵ Ibulahimu nakabeteza kwa kwimilila ng'hatu na hino nakabochela chila choyalagane Nguluwi komha. ¹⁶ Wanhu howochilaha, welahaga kwa yumwe yawele mkulu kusinda hewo, na kilaha kwangulajila kukomya kwa chila chilonjigwe na kuusaga ibamba lyesa. ¹⁷ Na heye Nguluwi nakawika nzinzili chila choyalonjile kwa kilaha, ahyo nakawalajila hazelu kota wala wabochele chila choyalagane, hogaluka ng'o. ¹⁸ Lelo, kuna vinhu vino vili, chila choyalonjile Nguluwi na kilaha, vyohaviwele galuka na kwa mbuli ya avyo Nguluwi howeza kulonga udesi. Kwa ahyo hetwe totubilimile wamizi wa heye, twangupegwa

nhumbula ya kibatilila ng'ang'ani kitumbila kuwichigwe kumwando kwa hetwe. ¹⁹Twanako kitumbila kuwele kota ngwamo yoibatilile ukomu wa hetwe. Na kitumbila ako lyangupuluta muli paziya mbaka honhu helile ng'hatu. ²⁰Yesu yuye kalongola kwinjila mumo kwa mbuli ya hetwe na kawa mtambika mkulu mazuwa gose, kota vyouwele utambika wa Melikisedeki.

7

Utambika wa Melikisedeki

¹ Ayo Melikisedeki nayali mndewa wa Salemu, na mtambika wa mkulu Nguluwi. Ibulahimu loyali yohiluka kulawa kuli ngondo koyawakopole wandewa, na heye Melikisedeki nakaluta kiting'hana na heye, na Melikisedeki nakamtambichiza Ibulahimu. ² Na heye Ibulahimu nakampa chilundo chimwe cha kumi cha vinhu vyeng'ha vyoyabochile. Mana ya itagwa Melikisedeki ndo “Mndewa yatanganiche,” Kahi kwa vila heye yali mndewa wa Salemu, itagwa lyake lyanguzeleka kota, “Mndewa wa kikala goya.” ³ Mhaza wa heye na mayake hawalinguzeleka, na lukolo lwake halulinguzeleka, hailinguzeleka nakavumbuka hanili au nakabagama hanili. Kangiwhana kota Mwana wa Nguluwi, na kangulutilila kuwa mtambika mazuwa gose.

⁴ Lelo, mwangona munhu ayu vyoyali mkulu. Mbaka Sekulu wa hetwe Ibulahimu nakampa chilundo chimwe cha kumi ya vinhu vyeng'ha vyoyaholile kulawa kuli ngondo. ⁵ Tuvizela kahi kota mgati mwa malajizo yandichigwa, ulelo lwa Lawi wawele watambika, ndo wanguganigwa kuhola chilundo cha kumi kulawa kwa wanhu, wala wawele wang'holozawo, hanga na hewo ndo ulelo lwa Ibulahimu. ⁶ Ila ayo Melikisedeki hawele wa lukolo lwa Lawi, ila heye nakabochela chilundo cha kumi kulawila kwa Ibulahimu, kahi nakamtambichiza

heye nayalagane na Nguluwi. ⁷ Kuduhu mbuli ne hado kota yalingumuntambichiza ndo mkulu kusinda yula yalingutambichilwa. ⁸ Kahi, awo watambika walingubochela chilundo chimwe cha kumi, ndo wanhu wahihi hela wawele mwisu wa hewo walingubagama, ila ahano yangutawiza kota yalingubochela chilundo chimwe cha kumi, yani Melikisedeki, hambe yabagame. ⁹ Lawi ndo sekulu wa wala weng'ha wawele ngubochela chilundo chimwe cha kumi. Ahyo, ndo tolonga kota, Lawi naye nakalavya chilundo chimwe cha kumi kukolela Ibulahimu, ¹⁰ kwa vila Lawi nayali mgati mwa lukuli lwa sekulu wa heye Ibulahimu, mhela Melikisedeki loyating'hane na heye.

¹¹ Kulawa kuli watambika wa Walawi, wanhu wa Izilaeli, kwa chiwalo cha utambika nawabochela malajizo. Lelo, wone wanhu nawahawele watanganiche kwa mijito ya Walawi, nakwahawele kahi na chiwalo cha kulawila utambika unji, vyoulingiwhana na utambika wa Melikisedeki, na hauwele ula wa Aluni. ¹² Mina utambika ula houguluka, ndo na malajizo nago ganguganigwa gagaluche. ¹³ Na heye mkulu wa hetwe yawele mbuli azo zeng'ha zangulonjigwa kwa heye, yali wa nhanzi yinji, na kuduhu ne yumwe wa nhanzi ayo ya heye yawahiche kudita mijito kuli alitale mhela loyawele mtambika. ¹⁴ Mina naizeleka kota heye Mkulu, nakalawila kuli nhanzi ya Yudasi, nauwele Musa nahalonjile ulonzi woneche wula kwa chiwalo cha utambika kwa nhanzi ayo.

Utambika wunji uwhanile na utambika wa Melikisedeki

¹⁵ Kahi mbuli ayi yahazelu ng'hatu, kwa vila kalawila mtambika yunji yalingiwhana na Melikisedeki. ¹⁶ Heye haditilwe mtambika kwa malajizo ga chiwunhu kwa kulola kangulawila lukolo lwachi, ila kwa mong'ho wa ukomu wa mazuwa gose. ¹⁷ Mina Maandiko gangulonga,

“Hegwe ndo mtambika mazuwa gose, kota vyozingutawiza mbuli za utambika wa Melikisedeki.” ¹⁸ Lelo, ula mzilo wa mwaluko kwa chiwalo cha utambika nawali usigwe kwa vila nawali ng'hochele, na hauwele wa kuhega chinhu. ¹⁹ Mina malajizo ago hagaditile chinhu choneche chila chiwe goya. Ila sambi, honhu ha heye hawichigwa kitumbila ng'hatu, kwa chiwalo acho toweza kumhejelela Nguluwi.

²⁰ Kwa konjezela kwa ago geng'ha, ahanu Nguluwi nakelaha. Ila mhela wala wanji lowaditikwe watambika nakwalihela kilaha. ²¹ Ila Yesu nakaditikwa mtambika kwa kilaha mhela Nguluwi loyamlonjele,

“Mkulu kelaha,
na hogalusa kugana kwa heye,
'Hegwe ndo mtambika mazuwa gose.' ”

²² Lelo, kwa chiwalo cha kilaha aku, Yesu kawa yumwe yadtile ilagano linojile ng'hatu lilawile.

²³ Kahi, awo watambika wanji nawali wenji kwa vila chila mhela wa heye kubagama loufichile nakabagama, ahyo nawalemwela kulutilila na mijito ya utambika. ²⁴ Ila kwa vila Yesu kamkomu mazuwa gose, utambika wa heye hauduma hebu. ²⁵ Ahyo, heye koweza ng'hatu kuwalohola weng'ha walingumlutila Nguluwi kukolelela heye, mina heye kamkomu mazuwa gose kuwalandila kwa Nguluwi.

²⁶ Lelo, Yesu ndo kota mtambika mkulu yatanganiche kwa chiwalo cha hetwe na yawele yelile na nayawele hela nongwa na yalihela gehile mgati mwa heye na yeyusile kutali na wanhu wawele na gehile na yenuligwe kuchanya kilanga koyawele Nguluwi. ²⁷ Heye nayali vinji na watambika wakulu wanji, heye nahaganile kulavya nhambiko chila zuwa, mwaluko kwa chiwalo cha gehile ga heye yuye, hamba kwa chiwalo cha gehile ga wanhu. Heye nakadita ahyo kamwe hela kwa chiwalo cha wanhu

weng'ha, loyelavile nhambiko heye yuye. ²⁸ Malajizo ganguwawika wanhu wawele ng'hochele kuli utambika ukulu, ila ilagano lya Nguluwi yaditile kwa kilaha liwele lyuyile honhu ha malajizo imhagula Mwana, yawele yatanganiche mazuwa gose.

8

Ilagano lya katali na ilagano lya sambi

¹ Lelo, mbuli itanganiche kuli aga tulingulonga ndo ali, hetwe twanaye mtambika mkulu wa kota hino, yawele ngikala honhu ha ludali lkuli chigoda cha Undewa cha Nguluwi wa kilanga. ² Heye nakakola mijito ya mtambika mkulu na Honhu Helile Ng'hatu, hawele hala mgati mwa lila ihema lya kukomya lizenjigwe na Mkulu, halizenjigwe na munhu.

³ Chila mtambika mkulu kahaguligwa kumlavila Nguluwi ndolendole na nhambiko, na hino mtambika mkulu wa hetwe imgana heye yawe na chinhu cha kulavya nhambiko. ⁴ Kota heye Kilistu na yawe wa hano muisi, yahawele ng'o mtambika, kwa vila wabaho watambika wanji wangulavya nhambiko kota malajizo vyogalingugana. ⁵ Mijito ja hewo ja chiutambika ndo kiwhana hela kwa gala gali kilanga. Mina Musa loyali behi kuigomanjiza lila ihema, Nguluwi nakamlonjela, "Udite chila chinhu kwa kuwinza kula kiwhana ya lila ihema lyoulajilwe kula kuchidunda." ⁶ Ila sambi Yesu kabochela mijito ya utambika iwele inojile kusinda ya hewo, kota vila uhanyisi woyawichile hagati ha wanhu na Nguluwi ndo kanoga ng'hatu, kwa vila lina kunoga kwake kuli ilagano lya mbuli zitanganiche ng'hatu.

⁷ Mina kota lila ilagano lya sambi naliwehela nongwa, kwahawele na mbuli ya ilagano lya keli. ⁸ Ila Nguluwi nakona wanhu wa heye wana nongwa nakalonga,

“Mazuwa ganguya, kalonga Mkulu,
 aho hondidita ilagano linyale, na wanhu wa Izilaeli na
 wanhu wa Yudasi.

⁹ Ilagano ali haliwa kota lila londitile na wasekulu wawo
 mazuwa gondiwalongoze kwa moko kulawa isi ya Misili.
 Hawawele wakitumbila kwa ilagano lya heni,
 na hiho heni siwang'ulile.

¹⁰ Mkulu kangulonga, ali ndo ilagano lyondidita na wanhu
 wa Izilaeli,
 hogakwete mazuwa ago.

Ndowika malajizo gangu mluhala lwao,
 nakwandika mnhumbula za hewo,
 heni ndowa Nguluwi wa hewo,
 na hewo wowa wanhu wa heni.

¹¹ Kuduhu nehado yalingumlangusa mkala muyage,
 wala yalingumlonjela mng'holeze,
 ‘Umzele Mkulu’.

Kwa vila weng'ha wonzela heni,
 wadodo na wang'hangala.

¹² Ndowalechela kwa gala waditile,
 na sikumbuchila kahi wihe wa hewo.”

¹³ Kwa kulonga mbuli ya ilagano lya sambu, Nguluwi
 nakalilaliza lila litomile, na cheng'ha chilingulala na kuwa
 chilalile ng'hatu chahabehi kuka.

9

Kumfugamila Nguluwi mu isi na kilanga

¹ Ilagano lya mwaluko nalyali na vihendo vyake
 vya kumkolela mijito Nguluwi, nahali na ihema lyelile
 lyakufugamila hano mu isi. ² Nahazenjigwa ihema hali
 chihengo cha mwaluko, nahachemigwa Honhu Helile.
 Amo mwali na honhu ha kuwichila chenje, chisaga na
 mibumunda jilavigwe kwa Nguluwi. ³ Mgati mwa ihema,
 kwali na vihengo vili vigawanuche kwa igubiko, chihengo

cha keli nachichemigwa Honhu Helile ng'hatu. ⁴ Amo mwali na alitale ya zahabu kwa mbuli ya kufunyizila ubani, na isanduku lya ilagano, lyali liwichigwe zahabu nzingo zeng'ha, na mgati mwake mwali na chiya cha zahabu chiwele na chilyo chizeleche kota mana, ng'hweku ya Aluni iwele ibahule misolo na uluwa, na vila vibao vyandichigwe ilagano. ⁵ Mchanya mwa alyo isanduku kwali na vilumbigwe vya vimalukolo viwele na mbawa, vilingulajila kota hala honhu hana ukulu wa Nguluwi na mbawa zawo nazigonzoligwa kugubika chigubiko cha isanduku mchanya mwa honhu halingusigwa gehile. Ila sambi hatuweza kulonga kwa mgati ng'hatu kuli mbuli azo.

⁶ Vinhu avyo naviwichigwa goya na hamba iwa chihendo kwa watambika kwinjila chila zuwa kuli ihema lya kunze kudita mbuli za utambika. ⁷ Ila mtambika mkulu yaliyeka ndo yalingwinjila kuli chila chihengo cha keli, na heye huditaga hiho mala imwe hela kwa mhela, nakaganigwa kigala danda ya kumlavila Nguluwi kwa mbuli ya heye yuye na kwa mbuli ya gehile ga wanhu waditile ne kuvizela. ⁸ Kwa nzila ayi, Muhe Yelile kangulajila kota kwa vila lila ihema lya mwaluko nalyali ling'hali limile, nzila ya kwinjila Honhu Helile ng'hatu hainachumuligwa. ⁹ Nhelo ayi yangulajila mbuli vyoilewele mhela wa sambi, iwele ndolendole na nhambiko zangulavigwa kwa Nguluwi, ila haziweza kusa itunyo lya gehile kulawa kuli nhumbula za wanhu walingumfugamila Nguluwi. ¹⁰ Mbuli azi zeng'ha zangukoleka kwa chiwalo cha ndiya na vyakung'hwa na vihendo vinji vya mvina ya kihovuga. Mbuli azo zeng'ha haziwele za chimuhe, na ludali lwake ludumaga mhela Nguluwi hodita goya vinhu vyeng'ha.

¹¹ Ila Kilistu mina koya, yawele ndo mtambika mkulu wa mbuli zinojile, gawele gafichile sambi. Heye ken-

jila kuli ihema likulu ng'hatu liwele ligongomanyilwe ng'hatu, yohaiditikwe na wanhu, nahaiwele honhu ha isi ino ilumbigwe. ¹² Heye nakenjila Honhu Helile ng'hatu mala imwe hela, haholile danda ya mhene na isenga ilogota, ila danda ya heye yuye, kukolela ayi, katugalila ugombozi wa mazuwa gose. ¹³ Wanhu nawawele wavu kuli mbuli za kumfugamila Nguluwi nawaweza kuhovujigwa na kwela mlukuli mwao howamizilwe danda ya mhene na ya ibuguma hamwe na mivu ja isenga ilogota. ¹⁴ Ila, kwa danda ya Kilistu, mbuli ng'hulu ng'hatu ziditagwa! Kwa ludali lwa Muhe wa Nguluwi wa mazuwa gose, Kilistu nakelavya yuye nhambiko igongomanyilwe ng'hatu kwa Nguluwi. Danda ya heye yotudita tuwe twelile kwa gala tulingudita galingigala kubagama, leka tumditile mijito Nguluwi yawele mkomu.

¹⁵ Ahyo heye ndo mhanyisi wa ilagano lya sambu amla wala wachemigwe na Nguluwi woweza kutambichilwa mazuwa gose vyowalaganwe na Nguluwi. Kubagama kwa heye kwanguwagombola wanhu kulawila kwa ula wihe wowaditile mhela wa lila ilagano lya mwaluko.

¹⁶ Ulonzi wa ilagano lyangudita mijito hela wone kubagama kwa awo yaulonjile awo uhalizi woneka ndo kukomya. ¹⁷ Uhalizi hauweza kuditikwa mbaka kulawile kubagama, kwa vila uhalizi wahela ludali wone yauwandiche yang'hali mkomu. ¹⁸ Ndo mina nalila ilagano lya mwaluko halyaluche kukola mijito kulihela danda. ¹⁹ Chinhu cha mwaluko, Musa kuwadamlila wanhu weng'ha mizilo jeng'ha kota vyoivele kuli malajizo, hamba nakahola danda ya isenga ilogota hamwe na mazi, na kwa mahamba ga kazuchila ka isopolo na mhamba ndung'hu na kumizila chila chitabu cha malajizo na wanhu weng'ha. ²⁰ Musa nakalonga, "Ayi ndo danda ilingutawiza ilagano lilajizwe na Nguluwi mlihulichize."

²¹ Vivila Musa nakamizila danda lila ihema na vinhu vya mijito ja utambika kwa kumfugamila Nguluwi. ²² Ena, na kuli malajizo behi chila chinhu chohovugwa kwa kuboholigwa danda, na ne kuwa hela danda, haukusigwa gehile.

Nhambiko ya Kilistu yangusa wihe wa wanhu

²³ Vinhu vino vya aha vyanguganigwa kuhovujigwa kwa danda, navyo ndo kiwhana hela na mbuli za kukomya za kilanga. Ila vinhu vya kilanga yangugana nhambiko iwele inojile ng'hatu. ²⁴ Mina Kilistu nahenjile Honhu Helile hazenjigwe na wanhu, ilinguwhanizwa hela na chila chinhu chiwele kilanga. Heye nakenjila kilanga kuko du koyawele sambu, kangwima kumwando kwa Nguluwi kwa mbuli ya hetwe. ²⁵ Mtambika mkulu wa Wayahudi kenjilaga Honhu Helile ng'hatu chila mhela yawele na danda ya igongolo, ila Kilistu henjile amo leka yelavye yaliyeng'ha mala nyinji. ²⁶ Mina naiwe ahyo, Kilistu naya-haganigwe kugazigwa mala nyinji kulawila kulumbigwa kwa isi. Ila kwa kukomya, mhela awu hozihejela mwiso, heye nakalawila mala imwe hela kulavya wihe kwa kilavya heye yuye nhambiko. ²⁷ Lelo, wone vila chila munhu kobagama mala imwe hela, hamba kokwima kumwando hali utaguso wa Nguluwi, ²⁸ hiho du Kilistu na heye nakelavya nhambiko mala imwe hela kwa mbuli ya kusa gehile ga wenji. Hoyohiluka lwa keli, haiwele kwa chiwalo cha kusa gehile, ila ndo kwa chiwalo cha kuwalohola wala walingumbeteza.

10

¹ Kwa vila malajizo ga Musa ndo isisila hela lya mbuli zinojile hozikuya na haiwele kota vyogalingoneka ikomya kwa zila mbuli zinji, nhambiko zizila za malajizo zilingulavilwa mhela na mhela, hazihega ng'o kuwadita

wala walingumfugamila wawe wagongomanyizwe. ² Kota awo wanhu walingumfugamila Nguluwi nawahovujigwe ng'hatu gehile ga hewo, nahawalingiwona kahi kota wana gehile, na nhambiko azo zeng'ha zahadumile. ³ Ila nhambiko azo zangukoleka chila mhela kuwakumbusa wanhu wavizele kota wana wihe. ⁴ Mina danda ya isenga ibuguma na mhene haiweza ng'o kulavya gehile.

⁵ Ndo mina Kilistu loyali yokuya kuli isi, nakamlonjela Nguluwi,

“Huganile nhambiko ne vinhu vya kumlavila Nguluwi, Ila kumbichila lukuli.

⁶ Nhambiko za kulakaza nimwa au za kusa gehile hambe zikunojeze.

⁷ Aho nandonge,

‘Nda hano Hegwe Nguluwi, kudita kota vyouganile kota vyoyandichigwe mbuli ya heni kuli chitabu cha Maandiko Matakatifu.’”

⁸ Mwaluko nakalonga, “Hambe ugane ne kunojezwa na nhambiko na ndolendole na nhambiko za kulakaza na nhambiko za kusa gehile.” Nakalonga ahyo hanga nhambiko azi zeng'ha zilavyagwa kota vyogalingugana malajizo. ⁹ Hamba nakalonga, “Nda hano, Hegwe Nguluwi, nda goya kudita kota vyoulingugana.” Ahino Nguluwi nakosa nhambiko zali zikoleka aho mwaluko, na honhu hake nakawika nhambiko inji imwe, nhambiko iwele ndo Kilistu yuye. ¹⁰ Kwa vila Yesu Kilistu nakadita kota navyoyaganile Nguluwi, hetwe twanguhovujigwa tuwe welile kwa kulawa mli gehile ga hetwe, kwa yila nhambiko ya lukuli lwa heye loyalavile mala imwe hela.

¹¹ Chila mtambika Myahudi nakaditaga mijito ya kumfugamila Nguluwi na kulavya nhambiko zizila mala nyinji, nhambiko haziweza ng'o kusa gehile. ¹² Ila Kilistu

nakalavya nhambiko imwe kwa mbuli ya gehile, nham-biko iwele na ludali mazuwa gose, hamba, nakekala honhu ha ludali nzingo ya kudilo kwa Nguluwi, ¹³ kulawila mhela awo, kangubeteza wamwihile wawichigwe hasi ha magulu gake. ¹⁴ Lelo, kwa nhambiko ya heye imwe, kawadita wawe wagongomanywe mazuwa gose wala walingusigwa gehile ga hewo.

¹⁵ Na heye Muhe Yelile kangutawiza ulolezi wa heye. Kangwaluka nakulonga,

¹⁶ Kangulonga Mkulu, “Ali ndo ilagano londidita na hewo, mazuwa galinguya kalonga Mkulu.

Ndowika malajizo ga heni mnhumbula mwao, na kuzandika mnyala zawo.”

¹⁷ Hamba nakonjezela kalonga, “Sivijesa ng'o kahi gehile ga hewo na wala wihe wowalingudita.”

¹⁸ Lelo, hogokusigwa gehile, hakuwa na chiwalo kahi cha kulavya nhambiko ya kusa gehile.

Tumhejelele Nguluwi

¹⁹ Lelo, mng'holozangu, kwa danda ya Yesu twangu-pegwa nhumbula yohambe idumbe ya kwinjila Honhu Helile Ng'hatu. ²⁰ Heye katuchumulila nzila inyale, nzila ilikutulongoza kuli ukomu, kukolela lila igubiko, luwele ndo lukuli lwake yuye. ²¹ Lelo, twanaye mtambika mkulu yatanganiche yawele na ludali kwa mbuli ya ng'handu ya Nguluwi. ²² Kwa ahyo, tumhejelele Nguluwi kwa nhumbula zelile na makundo ga kukomya, kwa nhumbula zelile kulawa kuli majesa gehile, na kwa ng'huli zihovujigwe kwa mazi ganajile. ²³ Tibatilile ng'hatu ne kutigasika kitumbila kwa hetwe kotulonjile kwa mlomo, mina Nguluwi yaditile malagano ga heye ndo yawele wakitumbila. ²⁴ Twitanze kiditila kwa mbuli ya kiyonjezela kikangaza kwa kigana na kudita ganajile. ²⁵ Tuleche kuleka yila

mbuli ya kiting'hana hamwe, kota vila vihendo vya wanhu wanji vyowawele hambe wating'hane, kota vyomlingona, zuwa lila lya Mkulu yahabehi.

²⁶ Mina, lotulutilila kudita gehile kwa kugana twetwe baha, hala hotuvizelele kukomya, kuduhu nhambiko ilinguweza kulavigwa kahi kwa chiwalo cha kusa gehile.

²⁷ Lilingupona ndo kubeteza hela kwa kukakama utaguso wa Nguluwi na chiluli ching'hang'hale lochiwabagamiza weng'ha walingumlema Nguluwi. ²⁸ Munhu yoneche hambe yahulichize malajizo ga Musa, kobagama ne kumonela isungu kuwele na ulolezi wa wanhu weli au wadatu. ²⁹ Ndaze, munhu yula yalingumbeza Mwana wa Nguluwi na kuibeza danda ya ilagano lya Nguluwi imditile yawe yahovujigwe, munhu yalingumliga Muhe wa Nguluwi yalingutigalila isungu lya heye, kopegwa utaguso ukulu ulindaze? ³⁰ Mina natumzela yula yalonjile, “Heni ndohilusila chibida, heni ndohilusila,” Na heye nayalonjile kahi, “Mkulu kowatagusa wanhu wa heye.”

³¹ Ndo mbuli ya kudumba ng'hatu wone Nguluwi yakibate na kutagusigwa.

³² Mkumbuchile logalawile mazuwa gala ga mwaluko lommwemweselwe lumuli lwa Nguluwi. Hanga zuwa zila namfikwa na kugazigwa kwinsi, hemwe namwimilila.

³³ Mala inji namligwa na kubasigwa soni hazelu, mala inji namwima hamwe na wala wagazigwe kota mwemwe.

³⁴ Namilumba kuli kugazigwa kwa wawele mchinweng'ho na lombochigwe lufufu lwenu namwimilila kwa kusanagalala, mina namvizela kota mwanawo lufufu lunojile ng'hatu na lwakikala mazuwa gose. ³⁵ Lelo, mleche kwajiliza kitumbila kwa hemwe, mina wowagalilani ndolendole ng'hulu. ³⁶ Mwanguganigwa kuwa na wimililo leka mweneze ligano lya Nguluwi na kubochele chila choyalagane kudita. ³⁷ Mina kota vyogalingulonga Maandiko

Matakatifu,
 “Ing'hali hado hela,
 na yula yalinguya, kokuya,
 na hokawa hebu.

³⁸ Ila munhu yalingudita ganojile kochikala kwa makundo,
 ila loyohiluka kumbele,
 heni sinojezwa na heye.”

³⁹ Lelo, hetwe twamduhu hali wala walinguhiluka kumbele na kwajilila, ila hetwe twamumo na wala walingukunda na kuloholigwa.

11

Makundo

¹ Kuwa na makundo ndo kuwa na kukomya kwa mbuli zotungitumbila, kutawiza ng'hatu mbuli zila zohatuzi-wene. ² Mina wasekulu wa katali nawatogoligwa na Nguluwi kwa makundo ga hewo.

³ Kwa makundo hetwe tuvizela kota isi yeng'ha nailumbigwa kwa ulonzi wa Nguluwi, vinhu vilingoneka kulawila kuli vinhu havilingoneka.

⁴ Kwa makundo Abeli nakamlavila Nguluwi nhambiko inojile ng'hatu kusinda ila ya Kaini. Kwa makundo ga heye nakatawizwa na Nguluwi yawe yodita galingumnojeza Nguluwi. Nguluwi yuye nakanojezwa na nhambiko za heye. Kwa makundo ga heye hanga nakabagama, yang'hali yotulonjela.

⁵ Kwa makundo Henoki nakaholigwa na Nguluwi, yaleche kubagama. Honeche kahi kwa vila Nguluwi nakamhola. Loyali hanaholigwa, kota Maandiko Matakatifu gangulonga, heye nakamnojeza Nguluwi. ⁶ Lelo, wone kwahela makundo yowa nongwa kwa munhu kumnojeza

Nguluwi. Kwa vila chila munhu yalingumlutila Nguluwi imgana yakunde kota Nguluwi kabaho, na kuwapa chonolo wala walingumpala.

⁷ Kwa makundo Nuhu nakamhulichiza makanyo ga Nguluwi kwa mbuli za hamba zohambe zoneche. Nakazenga ila safina moyaloholigwe heye hamwe na lukolo lwake. Kulawila kwa ago, isi yeng'ha itagusigwe kwa wihe, na heye Nuhu nakoneka nakamnojeza katanganika kwa makundo.

⁸ Kwa makundo Ibulahimu nakamhulichiza Nguluwi loyachemigwe yalute kuli isi iwele Nguluwi yalonjile khoma iwe ya heye. Ibulahimu nakoka, hanga nahavizelele koyali yoluta. ⁹ Kwa makundo nakekala kota mjenzi kuli isi yalaganwe na Nguluwi. Nakekala ako kuli ihema kota vyowekale Isaka na Yakubu. Na hewo kahi nawelumba kuli kilagana kukula. ¹⁰ Mina Ibulahimu yali yobeteza mji uwele na msisi wouwa baho mazuwa gose, mji uwele Nguluwi yuye nayawele muwanzi na kuuzenga. ¹¹ Kwa makundo na Sala nayawele mhende nakakunda kota Nguluwi kana mong'ho wa kudita gala yalagane, ahyo, nakaweza kuhola himila hanga nayali yalalile. ¹² Ahyo, kulawila kuli munhu ayo yumwe, Ibulahimu, yawele kota vila munhu yabagame, nawalawila wanhu wenji hawawazigwe kota vila nhondwe za kilanga na kota vila sangalaza za mhwani.

¹³ Wanhu weng'ha awa nawabagama wawele na makundo. Nawabagama lohawanabochela mbuli ziwele Nguluwi zoyali yalagane nawo, ila kwa kutali kota nawagona, wasechelela, na kulonga hazelu kota hewo wali wajenzi na wali mmajendo mu isi. ¹⁴ Wanhu walingulonga mbuli kota azo, wangulajila ng'hatu kota wanguipala isi ya kukomya. ¹⁵ Kwa kukomya wone na wawe wanguijesa isi yowalawile katali, wahawezile kuhiluka kuko. ¹⁶ Ila sambi

wangugana isi inojile ng'hatu, ndo iwele isi ya kilanga. Ndo mina Nguluwi halingulola aga howomchema heye Nguluwi wa hewo, kwa vila heye yuye mina kasinda kuwagomanyila muji.

¹⁷ Kwa makundo Ibulahimu nakamlavya nhambiko mwanage Isaka mhela Nguluwi hoyamjezile. Ayo Ibulahimu yuye du, hanga nakabochela chila chowelagane na Nguluwi, ila nakakunda kumlavya mwanage wa udewele yawe nhambiko, ¹⁸ hanga Nguluwi nayali yamlonjele, “Lulelo lwako lolawila kwa Isaka.” ¹⁹ Ibulahimu nakakunda kuta Nguluwi koweza kuwazilipula wabagame, na kwa nzila yinji, Ibulahimu ndo kota vila nakampata kahi Isaka yalawile kowabagame.

²⁰ Kwa makundo Isaka nakawatambichiza Yakubu na Esau, kuli za ukomu wa hewo wa hamba.

²¹ Kwa makundo Yakubu loyali habehi kubagama nakawatambichiza chila yumwe wa wana wa Yusufu, aku yomfugamila Nguluwi yawele yegamile yila ng'hweku ya heye.

²² Kwa makundo Yusufu loyali habehi kubagama nakalonga mbuli ya kulawa kwa Waizilaeli kuli isi ya Misili, na kahi nakawalechela ilajizo lya mbuli ya chowalinguganigwa kudita kwa chiwalo cha mizeje ja heye.

²³ Kwa makundo wahaza wa Musa nawamvisa ayo mwana kwa myezi jidatu loyaleleche. Kwa vila nawamona kota ka mwana yanojile ng'hatu, nahawalidumbile lila ilajizo lya mndewa wa Misili.

²⁴ Kwa makundo Musa loyawele munhu mkulu, nakalema kuchemigwa mwana wa mhinza wa Falao mndewa wa Misili. ²⁵ Nakona inoga kugazika hamwe na wanhu wa Nguluwi kuleka kusechelela udevelo wa gehile kwa mhela udo hela. ²⁶ Nakavizela kota kugazika kwa mbuli ya Kilistu Mlohozi kunoga ng'hatu kusinda lufufu

Iweng'ha lwa isi ya Misili, mina yali yololela chonolo cha hamba.

²⁷ Kwa makundo Musa nakoka kulawa isi ya Misili ne kudumba ng'halazi ya Mndewa, na hahiluche kumbele, kota vila munhu yamuwene yula Nguluwi halingoneka.

²⁸ Kwa makundo, na ndoyaluche Pasaka nakulajiza danda imizigwe mchanya mwa lwizi, leka yula mhilisi yalin-gukopola yaleche kuwakopola walelwa wa mwaluko wa Izilaeli.

²⁹ Kwa makundo wanhu wa Izilaeli nawaloka bahali ya Shamu kota vila kwali kigongo, ila Wamisili lowajezile kuloka kota wawo nawazibila mmazi.

³⁰ Kwa makundo, Waizilaeli nawazunguluta ngome ya muji wa Yeliko kwa mazuwa saba na ngome ayo naigwa. ³¹ Kwa makundo, Lahabu yawele mng'hondwa habagame hamwe na wala wamlemile Nguluwi, kwa vila nakawabochela goya hakaye hake wala wasakuzi Waizilaeli.

³² Lelo, ndonje choni ng'hatu? Mhela haulinguhega hebu, kulonga mbuli ya Gidioni na Balaki na Samsoni na Yefuta na Daudi na Samweli na waloli wa Nguluwi.

³³ Kwa makundo awa weng'ha nawetowa ngondo na isi yinji nawawasumya wandewa. Nawalongoza kwa nzila iwaditile wanhu wadite ganojile, nawabochela gala Nguluwi yalagane na hewo. Nawajidinya milomo ja misimba,

³⁴ nawazimya viluli vilupila, nawalohoka kubagama kwa ipanga, wali watuguniche ila nawapegwa mong'ho. Nahawawele wodumba kuli ngondo, nawawabilimisa wamizi wachijenzi. ³⁵ Na wadala wakundile nawahilulilwa wanhu wa hewo wabagame wawele wazilipuligwe.

Ila wamwe wa hewo nawalema kuchumulilwa, nawagazigwa mbaka kubagama leka wazilipuligwe nakwinjila kuli ukomu unojile ng'hatu. ³⁶ Wanji nawazomeligwa na kutowigwa ng'hobwa, na wanji

nawawohigwa minyololo na kutozigwa mchinweng'ho. ³⁷ Nawatowigwa na maganga mbaka kubagama, nawadaduligwa kwa misumeno viunde, nawakopoligwa kwa ipanga. Nawazunguluta zunguluka wavalile igozi lya ming'holo na igozi lya mhene, wali wanhu wazunwa, wagazigwe na kudartilwa mbuli zihile. ³⁸ Isi nahaiganigwe kuwa na wanhu awo. Nawali wojendajenda kugunuche na kuvidunda, wochikala kuli mipalika na minila ja isi.

³⁹ Wanhu awa weng'ha nawatogoligwa na Nguluwi kwa chiwalo cha makundo ga hewo. Ila, hawabochele gala nawalaganwe na Nguluwi. ⁴⁰ Mina Nguluwi yali yalongole kutuwichila goya vinhu vinojile ng'hatu kwa hetwe, leka hewo wafichile kuli kugongomanya hamwe na hetwe.

12

Nguluwi Mhaza wa hetwe

¹ Ahyo, hetwe twanacho chilundo chikulu cha walolezi kumwando kwa hete. Lelo tuse chila chingwamo chilingutulemeza, na kahi gehile gala gatunanahile. Tubilime kwa kwimilila kuli kubilima kuwichigwe kumwando kwa hetwe. ² Tumlole Yesu yawele ndo yaluchize makundo ga hetwe na ndo heye yogomanjiza. Kwa chiwalo cha kusangalala iwele iwichigwe kumwando kwa heye, nakemilila kubagama mumsalaba, ne kudumba soni ya heye, na sambi kangikala honhu ha ukulu kuli nzingo ya kudilo kwa chigoda cha Undewa wa Nguluwi.

³ Mijese zila mbuli zimfichile Yesu, vyoyemilile kulemigwa kukulu na wanhu wawele na gehile. Lelo, mleche kutweguka na kugozola. ⁴ Mina kuli kitowa na gehile, hemwe hamitowile mbaka mbohole danda. ⁵ Ndaze, msemwa wula ulonzi wa kuwakangaza Nguluwi yawachemile hemwe kota wana wa heye?

“Mwanangu, uleche kubeza makanyo ga Mkulu,

nauleche kugozola houg'hanuchilwa.

⁶ Mina Mkulu komkanya yoneche yalingumgana, komzapa ng'hobwa chila yalingukunda kota kamwanage.”

⁷ Mwimilile kuzapigwa ng'hobwa kwa vila ndo ulanguso, Nguluwi huwaditilaga hemwe kota wanage. Mina ndo mwana wachi hambe yang'hanuchilwe na kuzapigwa na mhaza wa heye? ⁸ Ila wone homzapigwa kota wana wanji, lelo, hemwe hamuwele wana wa heye, ila mwana chilokote. ⁹ Menji kwa ago, hetwe twanguwahulichiza wahaza wa hetwe wa hano muisi watulelile na hala howotuzapa. Lelo, twanguganigwa kumhulichiza ng'hatu Mhaza wa hetwe wa chimuhe leka tulutilile kuwa wakomu. ¹⁰ Wahazwa wa hetwe hano mu isi nawatuzapa hado, kota hewo vyowawene inoga, ila Nguluwi kangutukanya kwa chiwalo cha kututanza twetwe baha, leka tuwe welile kota heye. ¹¹ Mhela hotuzapigwa haiwele mbuli inojile ila ya kigala masinzo. Ila wala walanguswe kuwahulichiza, hamba wobeta chonolo cha kikala goya kuli ukomu ulingumnojeza Nguluwi.

Malanguso na makanyo

¹² Lelo, mikanagaze moko ga hewe katochile na kukangaza mifugamilo ga hemwe gawele ng'hochele. ¹³ Mlutilile kudita nzila igoloche kuli magulu ga hemwe, leka chila yawele na magulu gaziliche yaleche kulumizwa, ila yawe mkomu.

¹⁴ Mikangaze kikala goya na wanhu weng'ha. Mikale mwelile, kwa vila kuduho munhu yomona Mkulu ne kuwa na ukomu kota awo. ¹⁵ Mikangaze ng'hatu munhu yoneche yaleche kwajiliza isungu lya Nguluwi. Muwe meho leka izabi liliusungu lileche kuzuka hali hemwe na kuwegalila wanhu wenji magazo kwa dunga ya heye.

¹⁶ Milolele leka homuli haleche kuwa na munhu mhonzolomo au munhu yohamzelele Nguluwi kota Esau, yaguzile uhalizi wa heye wa mlewla wa mwaluko kwa chilyo chido hela. ¹⁷ Hemwe mvizela kota nahala hoyaganile kuhola kahi ula utambichizo uwele wa heye, nakalemelwa, kwa vila hapegwe kahi mhumhu ya kumgalamchila Nguluwi hanga nayaliyopala kwa kulila mahoji.

¹⁸ Hemwe hamfichile kuli chidunda cha Sinai, uwele kibatika, hamfichile kuli chiluli chilingwaka, hawele na jiza na chibunga, ¹⁹ kuhulikwa kwa luzi lulingubuma lwa mhalamhanda na luzi lwa ulonzi. Wala wanhu wa Izilaeli nawahulika luzi alo nawalanda waleche kuhulika kahi luzi lunji, ²⁰ ahyo hawawezile kwimilila ilajizo lilavigwe, “Yoneche yodoliza mchidunda achi na yawe munhu au igongolo, kotowigwa maganga mbaka kubagama.” ²¹ Ago geng'ha gangoneka kota gakudumbiza ng'hatu, mbaka Musa nakalonga, “Ndangudumba na kukakama.”

²² Ila hemwe mfika kuli chidunda cha Sayuni, kuli muji wa Nguluwi yawele mkomu. Mfika Yelusalemu, muji wa kilanga, kuwele wating'hane wahilisi wa kilanga wenji kwa maelufu menji wasangalale. ²³ Mfika kuli nhing'hano ng'hulu ya walelwa wa mwaluko wa Nguluwi, wawele na matagwa gawo gandichigwe kilanga. Mwangwima kumwando kwa Nguluwi yawele mtagusa wa weng'ha, na hawele na muhe za wanhu walingudita ganojile, waditikwe wa kugongomanya. ²⁴ Mfika kwa Yesu yawele mhanyisi kuli ilagano lya sambu, na danda ya heye imizigwe yangulonga mbuli zinojile kusinda yila ya Abeli.

²⁵ Lelo, milolele, mleche kulema kumuhulichiza ayo yalingulonga na hemwe. Kota wala walemile kumhulichiza yula yawakanyile hano mu isi hawowa wakomu, hetwe tohega ndaze kuwa wakomu wone tulingulema kumhulichiza yula yalingutukanya kulawila

kilanga? ²⁶ Mhela ula luzi lwake nalutigasa isi, ila sambi nakalagana kahi, “Ndoitigasa haiwele isi hela, ila na ulanga kahi.” ²⁷ Ulonzi awu, “kwa mala inji kahi” Wangulajila kota vinhu vyeng'ha vya katali vilingutigasigwa vyokusigwa, ila vila vinhu vinyale vyoona hovitigasika hebu.

²⁸ Hetwe lelo, tute malumbo, kwa vila twangubochela undewa wohautigasika. Tute malumbo na kumnojeza Nguluwi kuli kumfugamila Nguluwi kuli kuhondigwa nhumbula na kumhulichiza ng'hatu, ²⁹ kwa kukomya Nguluwi wa hetwe ndo chiluli chilingulupila ng'hatu na chilingulakaza nimwa.

13

Mbuli ya kumnojeza Nguluwi

¹ Mlutilile kigana chilukolo. ² Mleche kusemwa kuwabochela wajenzi, mina kwa kudita ahyo wanhu wanji nawawabochela wahilisi wa kilanga ne kuvizela. ³ Muwakumbuche wala wawele mchinweng'ho ifande kota hemwe namwe mwamchinweng'ho hamwe na hewo. Muwakumbuche wala wali kugazigwa ifande kota vila hemwe ndo mwangugazigwa kota hewo.

⁴ Kihola nakudumbigwe ng'hatu na wanhu weng'ha, mlume na mdala waleche kujenda na wanhu wanji. Ngu-luwi kowatagusa wahonzolomo na wang'hondwa.

⁵ Mleche kuwa wanhu wakugana sendi ng'hatu, mkunde na vila vinhu vyomlinavyo. Heye Nguluwi nakalonga, “Sikuleka ng'o, ne sikutaga ng'o.” ⁶ Ndo mina twanguweza kulonga,
“Mkulu ndo yalingunhanza heni,
sidumba ng'o.
Munhu kondita choni?”

⁷ Muwakumbuche vilongozi wa hemwe wawadamlileni usenga wa Nguluwi. Mlote goya vila navyowekale mbaka kubagama. Muwinze makundo ga hewo. ⁸ Yesu Kilistu ndo yuyula hamitondo, lehana na mazuwa gose. ⁹ Mleche kuzukwanzwa zukwanzwa aku na kula kwa malanguso ganji gali vinji ga chijenzi. Kunoga kwa Nguluwi ndo unoga kwa kwimiza nhumbula za hetwe na haiwele mizilo kwa mbuli ya chilyo, mizilo ajo hajimtanzi ne munhu yoneche.

¹⁰ Hetwe twanayo alitale iwele wala wang'hali wodita mijito mgati mwa ihema lya Wayahudi wahela ludali lwa kulya vinhu vilavigwe nhambiko. ¹¹ Mtambika mkulu wa Chiyahudi kegalaga danda ya migongolo kuli Honhu Helile ng'hatu na kuilavya nhambiko kwa mbuli ya gehile, ila miunde ja ajo migongolo hulakazagwa nimwa kunze kwa chiluli chilupila. ¹² Ndo mina Yesu kahi, leka yawelize wanhu kwa danda ya heye, nakagazigwa na kubagama kunze kwa muji. ¹³ Lelo, natuleche kudumba, tumlutile kuko kunze koyali, tukalemigwe kota vyoyalemigwe heye. ¹⁴ Mina hano mu isi twahela muji wa kikala mazuwa gose, ila twanguulolela muji ula ulinguya. ¹⁵ Lelo, kukolela Yesu, mazuwa gose tumlavile Nguluwi nhambiko ya kito-gola, mina ayo nhambiko ndo ulonzi wa hetwe hotulonga Yesu ndo Mkulu. ¹⁶ Mleche kusemwa kudita ganojile na kitanza, mina azi ndo nhambiko zilingumnojeza Nguluwi.

¹⁷ Minamize kwa walinguwalongoza na kibatilila mala-jizo ga hewo, hewo wanguzilolela nhumbula za hemwe nemisi na nechilo, na woganigwa kumlonjela Nguluwi mbuli ya mijito ya hewo yowaditile. Wone minamize kwa hewo wodita mijito ja hewo kwa kusechelela, waleche kona kota itunyo, leka wozidita kwa masinzo, mina ayo haiwatanza hemwe.

¹⁸ Mtulandile na hetwe. Tuvizela ng'hatu kota nhum-bula za hetwe hazilingutulonjela kota twanawo wihe, kwa vila twangugana kuwa na madito ganojile kuli mbuli zeng'ha. ¹⁹ Ndanguwadedeza ng'hatu mndandile kwa Nguluwi leka yanyiluse kwa hemwe himahima vyoilingu-ganigwa.

Kulanda kwa kuduma

²⁰ Nguluwi yalingutupa kikala goya, yamzilipule Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu kwa chiwalo cha danda ya heye, ilajile kukomya kwa ilagano lya mazuwa gose, yawele ndo mdimi mkulu wa ming'holo. ²¹ Ndangulanda Heye yawe-galile hemwe na chila madito ganojile leka mdite kota vyoyalingugana. Kahi kwa kukolela Yesu Kilistu, Heye yadite mgati mwa hemwe gala galingumnojeza Heye. Kwa Yesu Kilistu Ukulu uwe kwa heye, mazuwa gose. Ena.

Ulonzi wa kugwisa chilasi

²² Lelo, wang'holozangu, ndanguwadedeza mbochele usenga awu kwa kwimilila. Ali ndo lyandiko lido hela lyondiwandichileni. ²³ Ndangugana kuwalonjelani kota mng'holozetu Timoteyi mina kachumulilwa mchin-weng'ho. Wone nayafiche hano yawahiche, ndokuya na heye hondikuya kwa hemwe.

²⁴ Muwalamse vilongozi wa hemwe weng'ha welile hamwe na wanhu wa Nguluwi! Wang'holozetu wawele Italiya wanguwalamsani. ²⁵ Twanguwalandilani mweng'ha isungu lya Nguluwi.

Ilagano lwa sambi kwa wanhu weng'ha The New Testament in Vidunda

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Vidunda

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

The New Testament in Vidunda

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org. This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

Updates

eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2018 from source files dated 14 Jun 2018

c584e819-507e-56ab-bbd8-53371c39d20d